

Pankkitarkastusviraston toimintakertomus vuodelta 1970

1. Pankkitarkastusviraston tehtävät
2. Pankkeja koskevan lainsäädännön kehitys
3. Pankkitarkastusviraston valvonnassa olevien pankkien ja luotto-osakeyhtiöiden lukumäärät ja niissä tapahtuneet muutokset vuonna 1970
4. Pankkitarkastusviraston organisaatio ja työjärjestys
5. Pankkitarkastusviraston henkilökunta ja budjetti
6. Pankkitarkastusviraston toiminta
 - 6.1. Istunnot
 - 6.2. Kassavaranto- ja vakavaraisuusvaatimukset
 - 6.3. Pankkitarkastusviraston suorittamat tarkastukset
 - 6.4. Säästöpankki- ja osuuspankkitarkastuksen ohjaus ja valvonta
 - 6.5. Pankkien lopettamistoimet
 - 6.6. Väärinkäytökset ja pankkitarkastusvirastolle tehdyt kantelut
 - 6.7. Pankkien vakuusrahastot
 - 6.8. Tilastojen laatiminen
 - 6.9. Kansainvälinen yhteistyö

Liite: Arvopaperikauppiat

1. Pankkitarkastusviraston tehtävät

Pankkitarkastusviraston toiminta perustuu elokuun 29 päivänä 1969 annettuun pankkitarkastuslakiin (548/69) sekä joulukuun 12 päivänä 1969 annettuun asetukseen pankkitarkastusvirastosta (771/69).

Pankkitarkastusvirasto toimii valtiovarainministeriön alaisena.

Pankkitarkastuslain 6 §:n mukaan "pankkitarkastusviraston tehtävänä on valvoa, että liikepankit, säästöpankit, osuuspankit, kiinnitysluottopankit, luotto-osakeyhtiöt ja pankkien vakuusrahastot toimivat lain ja yhtiöjärjestyksensä tai sääntöjensä mukaisesti, ja suorittaa valvonnassaan olevien yhteisöjen tarkastus niin usein ja siinä laajuudessa kuin valvontatehtävien hoito vaatii."

Laki velvoittaa pankkitarkastusvirastoa antamaan liike- ja kiinnitysluottopankeille sekä luotto-osakeyhtiöille tarpeelliset yleiset ohjeet tarkastusten suorittamiseksi. Säästö- ja osuuspankeilla tarkastustehtävää hoitavat myös säästö- ja osuuspankkitarkastus, joiden toimintaa viraston on ohjattava ja valvottava.

Pankkitarkastuslain mukaan pankkitarkastusviraston on myös seurattava pankkialalla tapahtuvaa kehitystä, tehtävä esityksiä, annettava valvonnassaan oleville yhteisöille niiden pyytämiä ohjeita ja neuvoja, valtiovarainministeriölle sen pyytämät lausunnot sekä suoritettava muut ministeriön antamat pankkitarkastusviraston toimialaan kuuluvat tehtävät. Pankkitarkastusvirastolle kuuluu myös virallisen pankkitilaston julkaisemiseen tarvittavien tietojen kerääminen.

2. Pankkeja koskevan lainsäädännön kehitys

Pankkeja ja pankkitarkastusta koskevan lainsäädännön LPL (540/69), SPL (541/69), OPL (542/69), KLPL (545/69), Luotto-oyL (546/69) PTL (548/69) ja PTA (771/69) sekä niihin liittyvien lainmuutosten OKL 16-18a §, 153-154 §:n muutos (549/69), velkakirjalain 32 § 2 mom:n muutos (550/69), kaupparekisteriasetuksen 17a ja 18 §:n muutos (551/69), eräitä valtion varoilla lainaustointa harjoittavia rahalaitoksia koskevan poikkeussäännöslain 1 §:n muutos (552/69) tultua voimaan vuoden 1970 alusta, oli viraston valvottavaa pankkitointa koskeva lainsäädäntötyön uudistus saatettu loppuun. Mainittuna ajankohtana astuivat voimaan niin ikään uusi joukkovelkakirjalaki (553/69) sekä kirjanpitolain 9 §:n muutos (554/69) ja etuoikeusasetuksen 16 §:n muutos (555/69).

Säästöpankkilaki ja osuuspankkilaki edellyttävät erillisten säästöpankki- ja osuuspankkitarkastusasetusten säätämistä. Pankkitarkastusvirastossa suoritetun valmistelutyön pohjalta valtiovarainministeriön esittelystä tasavallan presidentti antoi asetuksen säästöpankkitarkastuksesta (476/70) ja asetuksen osuuspankkitarkastuksesta (477/70) heinäkuun 7 päivänä 1970.

Pankkitarkastusvirastossa valmisteltiin niin ikään asetusehdotus pankkitarkastusviraston toiminnasta johdettujen kustannusten perimisestä (754/70), jonka valtiovarainministeriön esittelystä tasavallan presidentti antoi 11 päivänä joulukuuta 1970.

Eräiden lupien myöntämismenettelyn siirryttyä valtiovarainministeriöltä pankkitarkastusvirastolle tuli välttämättömäksi myös leimaverolain muuttaminen. Tasavallan presidentti vahvisti 11 päivänä maaliskuuta 1970 laina leimaverolain muuttamisesta (188/70). Lakiin lisättiin uusi 4a § ja 10 §:ää muutettiin.

Varsinaiseen pankkitoimintaan liittyvästä lainsäädännöstä on edelleen mainittava vuonna 1965 annetun rahalaitosten erityistalletuksia Suomen Pankissa koskevan lain (745/65) 2, 5, 6 ja 10 §:n muuttaminen (677/70). Muutos merkitsi ainoastaan uuden pankkilainsäädännön terminologian käyttöönottoa mainitussa laissa.

Tulo- ja omaisuusverolain muutoksesta annettu laki (705/70) vapautti pankkien vakuusrahastot omaisuusverotuksesta.

Pankkitarkastusvirastossa käsiteltiin edelleen shekkilain (244/32), eräiden rahalaitosten oikeudesta pitää shekkitilejä annetun asetuksen (246/32), maatalouden perusluottolain (156/65) ja salaojituslain (132/67) erinäisten pykälien muuttamista siten, että ne vastaisivat uusittua pankkilainsäädäntöä. Aloitteet ja lausunnot eivät johtaneet vielä vuoden 1970 kuluessa lainsäädäntötoimiin.

3. Pankkitarkastusviraston valvonnassa olevien pankkien ja luotto-osakeyhtiöiden lukumäärät ja niissä tapahtuneet muutokset vuonna 1970

Pankkitarkastusviraston valvonnassa olevien pankkien ja luotto-osakeyhtiöiden kokonaismäärä kertomusvuoden lopussa oli 786. Fuusiot vähensivät niiden lukumäärää vuoden aikana 22:lla ja Osuuspankkien Keskuspankki Oy:n muuttuminen liikepankiksi lisäsi lukumäärää yhdellä.

Sivukonttoreiden lukumäärä lisääntyi 30:llä, uusia sivukonttoreita perustettiin 49 ja toimintansa lopetti 19. Kertomusvuoden lopussa sivukonttoreita oli 2514. Liike-, säästö- ja osuuspankeilla on lisäksi toimipisteitä, joiden harjoittama pankkitoiminta on rajoi-

tettua. Ne ovat joko jatkuvasti toimivia tai tilapäisiä, messujen, kongressien tms. yhteydessä toimivia.

Toimipisteitä oli vuoden 1970 lopussa yhteensä 311. Lisäksi oli kertomusvuoden aikana ollut toiminnassa 77 tilapäistä toimipistettä.

TAULUKKO 1: Pankkitarkastusviraston valvonnassa olevien pankkien ja luotto-osakeyhtiöiden pääkonttorit, sivukonttorit ja toimipisteet 1969 ja 1970

Pankkiryhmät	Pääkonttoreita			Sivukonttoreita			Toimipisteitä	
	31.12. 1969	31.12. 1970	Lisäys (+) tai vähennys (-)	31.12. 1969	31.12. 1970	Lisäys (+) tai vähennys (-)	Jatkuvasti toimivia	Tilapäisiä
Liikepankit	6	7	+ 1	818	818	0	205	68
Kiinnitys- luottopankit	4	4	0	-	-	-	-	-
Luotto-osake- yhtiöt	3	3	0	-	-	-	-	-
Säästöpankit	330	327	- 3	924	938	+ 14	25	3
Osuuspankit	464	445	- 19	742	758	+ 16	81	6
Yhteensä	807	786	- 21	2484	2514	+ 30	311	77

Liikepankkien lukumäärä kasvoi kertomusvuoden aikana yhdellä (Osuuspankkien Keskuspankki Oy) eli kuudesta seitsemään. Sivukonttoreiden lukumäärä ei vuoden aikana muuttunut, sillä viisi uutta sivukonttoria perustettiin ja viisi lakkautettiin.

Kiinnitysluottopankkien ja luotto-osakeyhtiöiden määrä ei muuttunut kertomusvuonna.

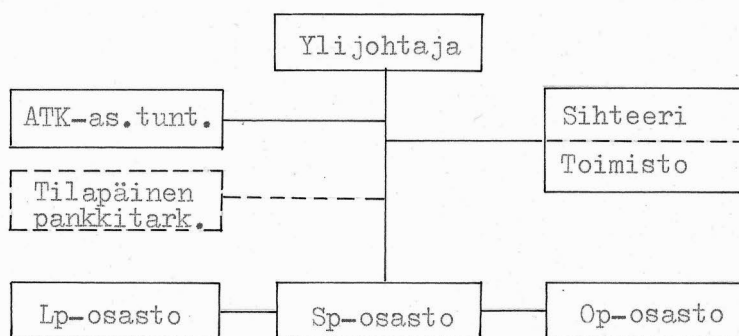
978
+ 25
960

Säästöpankkien lukumäärä vuoden 1970 alussa oli 330. Näistä kolme liitettiin toisiin säästöpankkeihin kertomusvuoden aikana, joten säästöpankkeja oli vuoden 1970 lopussa 327. Sivukonttoreiden lukumäärä kasvoi 14:llä, uusia perustettiin 18 ja neljä lakkautettiin.

Lukumääräisesti suurimman valvottavien ryhmän muodostivat osuuspankit, joita vuoden 1970 lopussa oli 445. Kertomusvuoden aikana luku oli vähentynyt 19:llä. Vuoden aikana perustettiin 26 sivukonttoria ja lakkautettiin 10.

4. Pankkitarkastusviraston organisaatio ja työjärjestys Organisaatio

Pankkitarkastusviraston organisaatio on esitetty seuraavassa kaaviossa.



Virasto on jakaantunut liikepankki-, säästöpankki- ja osuuspankkiosastoon. Liikepankkiosasto valvoo myös kiinnitysluottopankkien ja luotto-osakeyhtiöiden toimintaa. Osastopäällikköinä toimivat pankkiylitarkastajat. Kullakin osastolla on lisäksi kaksi pankkitarkastajaa.

Osastojen ulkopuolella toimivat viraston ATK-asiantuntemusta edustava toimihenkilö, tilapäinen pankkitarkastaja ja sihteeri sekä toimistohenkilökunta.

Työjärjestys

Vuoden 1970 lopulla valmisteltiin pankkitarkastusviraston työjärjestys ja joulukuun 17 päivänä esitys työjärjestykseksi lähetettiin valtiovarainministeriön vahvistettavaksi. Työjärjestyksessä on määrätty osastoissa käsiteltävät asiat, virkamiesten tehtävät ja asioiden esittely- sekä käsittely- ja ratkaisumenettely.

Pankkitarkastusvirasto vahvisti joulukuun 22 päivänä 1970 pankkitarkastusviraston tiliohjesäännön ja moottorikulkuneuvon käyttösäännön.

5. Pankkitarkastusviraston henkilökunta ja budjetti

Henkilökunta

Pankkitarkastusvirastosta annetun lain ja asetuksen mukaan pankkitarkastusviraston päällikkönä on sopimuspalkkainen ylijohtaja. Pankkitarkastusvirastossa on myös kolme sopimuspalkkaista pankkiylitarkastajaa sekä jokaista osastoa varten kaksi sopimuspalkkaista pankkitarkastajaa.

Tämän lisäksi pankkitarkastusvirastossa pankkitarkastusvirastosta annetun asetuksen mukaan voi olla tulo- ja menoarvion rajoissa ylimääräisen sihteerin, toimistosihteerin, kanslistin, konekirjoittajan, toimistoapulaisen, vahtimestarin ja muun ylimääräisen toimen haltijoita sekä tilapäisiä toimihenkilöitä ja työsuhhteissa olevaa henkilökuntaa.

Vuoden 1970 alussa pankkitarkastusviraston viroista ja toimista oli kaksi vakinaisesti täytetty, nimittäin yksi toimistosihteerin ja yksi kanslistin ylimääräinen toimi. Muut olivat haettavaksi julistettuina. Ylijoh-

tajan ja kolmen pankkiylitarkastajan virkaa hoitivat virkaa toimittavat henkilöt.

Tasavallan Presidentti nimitti viraston ylijohtajan helmikuun 1 päivästä lukien ja valtioneuvosto kaksi pankkiylitarkastajaa toukokuun 1 päivästä ja yhden heinäkuun 1 päivästä lukien.

Valtiovarainministeriö nimitti kaksi pankkitarkastajaa huhtikuun 1 päivästä ja kolme pankkitarkastajaa toukokuun 1 päivästä lukien.

Säästö- ja osuuspankkiosastot olivat toukokuun alusta lähtien täydellisesti miehitettyjä. Kun toinen liikepankkiosaston pankkitarkastajan virka täytettiin vakinaisesti 1 päivästä heinäkuuta lukien, oli tämäkin osasto henkilökunnaltaan täysilukuinen.

Sihteerin, kanslistin, konekirjoittajan, kaksi toimistoapulaisen ja vahtimestarin ylimääräiset toimet pankkitarkastusvirasto täytti maaliskuun alusta ja toisen konekirjoittajan toimen heinäkuun alusta lukien.

Kertomusvuoden kesäkuun 5 päivästä virasto otti työsopimussuhteeseen ATK-asiantuntijan ja lähetin kesäkuun 10 päivästä lukien.

Syyskuun alusta otettiin lisäksi yksi pankkitarkastaja tilapäiseksi toimihenkilöksi.

Pankkitarkastusviraston henkilökunnan lukumäärä kaikkien virkojen ja toimien tultua täytetyiksi oli 22 henkilöä.

Palkatonta virkavapautta on kertomusvuoden aikana ollut yhdellä pankkitarkastajalla yksi kuukausi.

Pankkitarkastusviraston henkilökunta on osallistunut

valtion henkilökuntakoulutukseen seuraavasti:

Kaksi pankkitarkastajaa on suorittanut Valtion tietokonekeskuksen automaattisen tietojenkäsittelyn peruskurssin, yksi pankkitarkastaja on käynyt virkasuhdeasiain seminaarin ja yksi tarkastajista on ollut valtionhallinnon johdantokurssilla. Sihteeri on osallistunut virastotyön rationalisointikurssille.

Opintomatkaan, joka tehtiin Ruotsin Kungliga Bankinspektionen ja Norjan Bankinspekjonen -virastoihin, ottivat osaa liike- ja säästöpankkiosaston pankkiylikontrollitarkastajat ja osuuspankkiosaston pankkitarkastaja sekä ATK-asiantuntija.

Lisäksi ATK-asiantuntija on osallistunut Amsterdamissa pidettyyn IFIP World Conference on Computer Education -kongressiin sekä Kööpenhaminassa pidettyyn Norddata-kokoukseen.

Budjetti

Pankkitarkastusviraston menoarvion loppusumma vuodelle 1970 oli 860 500 markkaa. Palkkausmenoja ja muita kuluksia varten hyväksyttiin virastolle vuoden 1970 III lisämenoarviossa lisää 63 718 markkaa ja V lisämenoarviossa tietokonerekisterin perustamista varten 10 000 markkaa. Nämä lisäykset huomioon ottaen pankkitarkastusviraston vuoden 1970 kokonaismenoarvio päättyi 934 218 markkaan.

Vuoden 1970 tilinpäätöksen mukaan olivat pankkitarkastusviraston menot kertomusvuonna 709 364 markkaa, joten ne jäivät 224 854 markkaa arvioitua pienemmiksi. Tämä johtui pääasiallisesti siitä, että viraston erityismenoarvion momenteilta Palkkaus ja Sosiaaliturvamaksu säästyi noin 142 000 markkaa osan virkoja tultua

aiottua myöhemmin täytetyiksi. Myöskin matkoihin varatusta 75 000 markan määrärahasta käytettiin kertomusvuonna vain 10 059 markkaa.

Pankkitarkastuslain mukaan pankkitarkastusviraston toiminnasta johtuvat kustannukset on sen alaisten rahalaitosten suoritettava vuosittain ns. valvontamaksuna. Tämän valvontamaksun suuruudeksi vuodelle 1970 valtiovarainministeriö määräsi kaikille rahalaitosryhmille yhteensä 947 620 markkaa pankkitarkastuslain (548/69) 19 §:n ja pankkitarkastusviraston toiminnasta johtuvien kustannusten perimiseksi annetun asetuksen (754/70) nojalla. Kustannuksiin sisällytettiin sanotun asetuksen 2 §:ssä tarkoitetut pankkitarkastusviraston eläkekustannukset, jotka valtiovarainministeriön päätöksellä määrättiin 15 prosentiksi tulo- ja menoarvion hyväksytyjen palkkamäärärahojen yhteismäärästä. Kun viraston tilinpäätöksen mukaiset menot olivat 709 364 markkaa lisättynä edellä mainitun asetuksen (754/70) edellyttämällä 15 prosentilla, eli 70 041 markalla, muodostuivat pankkitarkastusviraston sen valvonnan alaisilta rahalaitoksilta perittävät todelliset kulut kuitenkin vain 779 405 markan suuruisiksi. Maksuluettelon mukaan perityn ja tilinpäätökseen perustuvan tarkistetun valvontamaksun välinen erotus on näin ollen 168 215 markkaa, mikä tulaaan palauttamaan maksuvelvollisille vuoden 1971 maksuunpanon yhteydessä.

6. Pankkitarkastusviraston toiminta

Pankkitarkastusviraston työjärjestyksestä koskeva esitys annettiin valtiovarainministeriölle vahvistettavaksi kertomusvuoden joulukuussa. Osastojen tehtäviä ei näin ollen ollut määritelty ja käytännöllisesti katsoen kaikki pankkitarkastusviraston käsittelemät asiat rat-

kaistiin viraston kollegion istunnoissa. Osastojen tehtävänä oli valmistella asiat.

Pankkien toimintaa seurattiin niiden pankkitarkastusvirastolle määräajoin lähettämien kassavaranto-, vakavaraisuus-, osake-, osuus- ja kiinteistöomistusilmoitusten sekä hallintoelinten kokousten pöytäkirjojen, tilintarkastusta koskevien ym. asiakirjojen perusteella. Tarkastuksia pankeissa voitiin suorittaa vain rajoitetussa määrin, sillä viraston perustamisen yhteydessä ruuhkautuneiden asioiden selvittely vei kertomusvuonna runsaasti aikaa.

Pankkitarkastusvirasto antoi pankeille ohjeita ja määräyksiä yleisohjeiden muodossa seuraavista asioista:

1. Toimipisteen perustaminen
2. Luotot pelkästään luotonsaajan sitoumusta vastaan
3. Asuntosäästötoiminta ja siihen liittyvä asunto-osakkeiden ja osuuksien sekä omakotikiinteistöjen välitys
4. Notariaattitoiminta
5. Shekkitilien ylitykset
6. Kassavarantoa, vakavaraisuutta ja osake-, osuus- sekä kiinteistöomistusta koskevat ilmoitukset
7. Tilinpäätöstiedot ja vuosivoiton käyttö
8. Käyttöomaisuuden arvonkorotukset
9. Vakavaraisuutta ja osake-, osuus- sekä kiinteistöomistusta koskevat ilmoitukset
10. Vakavaraisuutta ja osake- sekä osuusomistusta koskevat ilmoitukset.

Edellä mainituista yleisohjeista annettiin säästö- ja osuuspankeille ohjeet 1.-7, liikepankeille ohjeet 1., 3. ja 5.-8., kiinnitysluottopankeille 7 ja 9 sekä luotto-osakeyhtiöille ohje 10.

Edellä esitetyn lisäksi pankkien toimintaa valvottiin siten, että pankkitarkastusviraston edustaja oli läsnä lukuisissa pankkien ja luotto-osakeyhtiöiden hallintoelinten kokouksissa.

Virastossa ryhdyttiin syksyllä 1970 tutkimaan mahdollisuuksia automaattisen tietojenkäsittelyn käyttöön. Koska ilmeni, että ATK-järjestelmillä olisi mahdollista rajoittaa henkilökunnan kasvua ja tehostaa viraston tarkastus- ja valvontatoimintaa, virasto teki 1.12.1970 sopimuksen valtion tietokonekeskuksen kanssa viraston ATK-järjestelmän yleissuunnitelman laatimisesta. Järjestelmä tultaneen toteuttamaan vv. 1971-1973 aikana.

6.1. Istunnot

Pankkitarkastusviraston kollegio piti 76 istuntoa vuonna 1970. Istuntoihin osallistuivat kollegion puheenjohtajana toimivan ylijohtajan ja jäseninä olevien pankkiylitarkastajien lisäksi sihteeri pöytäkirjanpitäjänä ja pankkitarkastajat esittelijöinä.

Istunnoissa käsiteltiin 792 asiaa. Osastoittain ne jakaantuivat siten, että liikepankkiosastoa koskevia oli 152, säästöpankkiosastoa koskevia 205 ja osuuspankkiosastoa koskevia asioita 288.

Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa 2. on esitetty, miten asiat jakaantuivat ryhmiin ja eri osastojen kesken.

Suurimman ryhmän muodostivat valtiovarainministeriölle annetut lausunnot. Lausunnoista valtaosa eli 392 koski pankkien yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen muutosta.

Sivukonttorilupia myönnettiin liikepankeille 6, säästöpankeille 8 ja osuuspankeille 4.

Taulukko 2.

Pankkitarkastusviraston istunnoissa vuonna 1970 käsitellyt asiat

Asia	Lp- osasto	Sp- osasto	Op- osasto	Ei osas- tokoht.	Yhteensä
1. Toimiluvan peruuttamista koskevat esitykset	-	4	-	-	1
2. Lausunnot valtiovarainministeriölle	27	59	217	15	318
3. Sivukonttorit	20	22	18	2	62
4. Toimipisteet	39	3	7	2	51
5. Maksuvalmius ja vakavaraisuus	6	34	-	3	43
6. Pankkikiinteistöt ja pankkikiinteistöosakkeiden ja osuuksien omistamisen ylitykset sekä arvonnkorotukset	1	8	2	3	14
7. Asuntosäästötoiminta	7	26	24	-	57
8. Väliaikaisesti hankittua omaisuutta koskevat ilmoitukset	3	6	-	-	9
9. Samalle henkilölle ilman vakuutta myönnetyt luotot	-	1	1	1	3
10. Notariaattitoiminta	-	3	1	1	5
11. Debentuuri- ja obligaatiolainat	22	-	-	-	22
12. Pankkitarkastusviraston tulo- ja menoarvio ym.	-	-	-	7	7
13. Pankkitarkastusviraston henkilökuntaa koskevat asiat	-	-	-	60	60
14. Muut asiat	17	42	18	53	140
Yhteensä	152	205	288	147	792

Asioiden jako ryhmiin on suoritettu pöytäkirjan pykälien lukumäärän mukaan. Luvut osoittavat näin ollen käsittelykertojen määrän.

203 - 5
203
140
201

Toimipisteiden perustamista koskevia poikkeuslupia annettiin kaikkiaan 49. Lupien suuri määrä johtuu siitä, että pankkitarkastusviraston yleisohjeessa tilapäisen toimipisteen aukioloaika oli määrätty melko rajoitetuksi. Määräystä on myöhemmin lievennetty.

Maksuvalmius ja vakavaraisuus -ryhmään sisältyvät annetut luvat vakavaraisuusprosentin alentamiseksi, toimenpiteet pankkien kohdalla, joiden maksuvalmius ei ollut kunnossa sekä erään erityisvalvontaan asetetun pankin maksuvalmius, jota seurattiin jatkuvasti esittelijän esittämien selvitysten perusteella.

Asuntosäästötoimintaan liittyvään asunto-osakkeiden ja -osuuksien sekä omakotikiinteistöjen välitykseen annettiin lupa 4 liikepankille, 21 säästöpankille ja 17 osuuspankille. Kolmelle pankille ei katsottu aiheelliseksi myöntää lupaa.

Ryhmään debentuuri- ja obligaatiolainat kuuluvat ilmoitukset liikkeeseen lasketuista obligaatio- ja debentuurilainoista sekä anomukset obligaatioiden ja debentuurien rinnastamisesta omiin pääomiin.

6.2. Kassavaranto- ja vakavaraisuusvaatimukset

Kassavaranto

Pankkilakien liike-, säästö- ja osuuspankeille asettamien kassavarannon vähimmäisvaatimusten noudattamista valvottiin pankkien kuukausittain pankkitarkastusvirastolle lähettämien kassavarantoilmoitusten perusteella. Liikepankeille on annettu lain voimaantulosta viiden vuoden siirtymäaika saattaa kassavarantonsa lain säännösten mukaiseksi. Säästö- ja osuuspankeilla siirtymäaikaa ei ole. Tarkasteltaessa liikepankkien kassavarantotilannetta 31.12.1970 voidaan todeta, että neljäl-
ollut
lä liikepankilla kassavaranto olisi lain vaatimusten

mukainen. Kolmella liikepankilla se olisi alittanut vähimmäisvaatimuksen. Heikoimmalla kassavaranto olisi ollut 52 % lain edellyttämästä.

Säästöpankkien kassavarantoilmoituksista todettujen kassavarannon vajausten vuoksi lähetettiin asianomaisille säästöpankeille huomautuksia yhteensä 126 kappaletta vuoden 1970 aikana. Vuoden päättyessä oli pankkitarkastusviraston tehostetun valvonnan alaisena jatkuvien maksuhäiriöiden vuoksi 16 säästöpankkia. Neljä säästöpankkia oli asetettu erityisen, pankkitarkastusviraston määräämän asiamiehen valvontaan. Kassavarantoilmoitusten perusteella 31.12.1970 säästöpankeista 41:llä kassavaranto oli liian pieni.

Osuuspankeille tehtiin pankkitarkastusviraston taholta puutteellisen kassavarannon johdosta kertomusvuoden aikana kuusi kirjallista huomautusta minkä lisäksi osuuspankkitarkastuksen taholta annettiin osuuspankeille myös po. asiasta huomautuksia. Osuuspankkien 31.12.1970 päivämien kassavarantoilmoitusten perusteella kuuden osuuspankin kassavaranto alitti lain vähimmäisvaatimuksen.

Vakavaraisuus

Pankkien oman pääoman ja sitoumusten suhdetta eli vakavaraisuutta valvottiin pankkien pankkitarkastusvirastolle toimittamien ilmoitusten perusteella.

Säästö- ja osuuspankeille pankkilait antavat 10 vuoden siirtymäajan saada vakavaraisuutensa lain vähimmäisvaatimusten mukaiseksi. Liikepankkeja, kiinnitysluottopankkeja ja luotto-osakeyhtiöitä lain vaatimukset koskivat jo kertomusvuoden alusta.

Viiden liikepankin vakavaraisuus oli vähintään vaaditun suuruinen. Kaksi liikepankkia käytti lain suomaa mah-

dollisuutta enoa määrääjäksi pankkitarkastusvirastolta lupaa vakavaraisuussuhteen alentamiseen. Toinen sai ensin luvan alentaa vakavaraisuutensa 3,5 %:iin ja myöhemmin 3 %:iin, toinen 3 %:iin. Jälkimmäisen aloitettua kertomusvuoden aikana osakepääoman korottamisen sen vakavaraisuus oli vuoden loppuun mennessä parantunut niin, että se täytti lain vaatimukset. Edelliselle annettu lupa on voimassa 1.7.1971 saakka.

Kaikkien kiinnitysluottopankkien vakavaraisuus oli kiinnitysluottopankkilain mukainen.

Luotto-osakeyhtiöistä yksi ^{ei} täyttänyt luotto-osakeyhtiölain vakavaraisuuden vähimmäisvaatimusta.

6.3. Pankkitarkastusviraston suorittamat tarkastukset

Kertomusvuoden aikana suoritettiin pankkitarkastusviraston toimesta 30 tarkastusta. Näistä pääkonttoritarkastuksia oli 12 ja sivukonttoritarkastuksia 18.

Liikepankkiosasto tarkasti kahden liikepankin pääkonttorit ja kolmen pankin yhteensä 16 sivukonttoria. Lisäksi suoritettiin tarkastus kaikissa luotto-osakeyhtiöissä.

Säästöpankkiosaston tekemistä viidestä tarkastuksesta oli kolme pääkonttoritarkastuksia.

Osuuspankkiosaston toimesta tehdyt neljä tarkastusta olivat pääkonttoritarkastuksia.

Kuten seuraavasta kohdasta 6.4. käy ilmi, säästö- ja osuuspankkiosastot saavat kuukausittain säästö- ja osuuspankkitarkastusten suorittamista tarkastuksista tehdyt tarkastuskertomukset käyttöönsä.

Pankkitarkastusviraston toimittamien tarkastusten perusteella havaituista puutteellisuuksista on lähetetty ao.

pankeille kirjallinen huomautus ja vaadittu pankin hallitukselta tai johtokunnalta selvitys.

Yhdessä tapauksessa kertomusvuonna on tarkastuksen tuloksena katsottu aiheelliseksi asettaa pankki erityisen asiamiehen valvontaan.

ATK-menetelmin hoidetun tilinpidon tarkastus

Arviolta puolet pankkien ottolainauksen tilinpidosta tapahtui vuonna 1970 tietokoneilla. Automaatio on ollut niin nopeaa, että soveltuvien tarkastusmenetelmien kehittäminen on jäänyt jälkeen tietojenkäsittelymenetelmien kehityksestä. Epäkohdan korjaamiseksi viraston ATK-asiantuntija perehtyi v. 1970 aikana kaikkien liikepankkien (Peruspankki Oy:tä lukuunottamatta) sekä eräiden säästö- ja osuuspankkien tietojenkäsittelyjärjestelmiin ja neuvotteli ao. ATK-päälliköiden kanssa järjestelmien turvallisuuteen ja tarkastettavuuteen liittyvistä kysymyksistä. Hän on myös marraskuusta 1970 lähtien johtanut mainittuja kysymyksiä selvittelevää työryhmää, jossa on jäsenenä pankkien ATK:n ja sisäisen tarkastuksen asiantuntijoita.

6.4. Säästöpankki- ja osuuspankkitarkastuksen ohjaus ja valvonta

Pankkitarkastusviraston valvonnan alaisena toimivista säästö- ja osuuspankkitarkastuksesta annettiin asetukset 7 päivänä heinäkuuta 1970.

Säästöpankkitarkastus

Pankkitarkastusvirasto vahvisti 9.7.1970 Suomen Säästöpankkiliiton hallituksen päätöksen säästöpankkien tarkastusjohtajan valinnasta ja Suomen Säästöpankkiliiton

hallituksen päätökset 11 säästöpankkien tarkastajan valinnasta 6.8.1970.

Säästöpankkitarkastuksen esityksen vuoden 1970 tarkastussuunnitelmaksi pankkitarkastusvirasto hyväksyi 6.8.1970. Suunnitelman noudattamista virasto valvoi säästöpankkitarkastuksen sille vuosineljänneksittäin edeltäpäin toimittamien seuraavan neljänneksen tarkastuksia koskevien ilmoitusten ja suoritetuista tarkastuksista kuukausittain lähettämien ilmoitusten perusteella.

Säästöpankkitarkastuksen toiminnasta vuonna 1970 johtuvien kustannusten peittämiseksi säästöpankeilta perittävän maksun perustetta pankkitarkastusvirasto ei voinut vielä kertomusvuonna vahvistaa. Se vahvistettiin vuoden 1971 helmikuussa, jolloin kustannusten lopullinen määrä oli tiedossa. Suomen Säästöpankkiliitto peri säästöpankeilta ennakkomaksun, jonka suuruus määräytyi pankin omaisuustaseen loppusumman mukaan.

Säästöpankkitarkastuksen johtosäännön, jossa tarkemmin määritellään säästöpankkitarkastuksen toiminta, pankkitarkastusvirasto vahvisti 26.11.1970.

Pankkitarkastusvirasto valvoi säästöpankkitarkastuksen toimintaa myös niiden tarkastuskertomusten ja -lausuntojen sekä säästöpankkien näiden johdosta antamien vastausten perusteella, jotka säästöpankkitarkastus on kuukausittain toimittanut pankkitarkastusvirastolle.

Säästöpankkilain 77 §:ssä tarkoitettuja säästöpankkitarkastuksen päätösten alistuksia ei säästöpankkien taholta tehty pankkitarkastusvirastolle vuoden 1970 aikana.

Osuuspankkitarkastus

Pankkitarkastusvirasto vahvisti 3.9.1970 osuuspankkien tarkastusjohtajan valinnan Osuuspankkien Keskusliitto

ry:n hallintoneuvoston tekemän päätöksen mukaisesti ja 20 osuuspankkien tarkastajan valinnat Osuuspankkien Keskusliitto ry:n johtokunnan päätösten mukaisesti.

Samalla pankkitarkastusvirasto hyväksyi esityksen osuuspankkien tarkastussuunnitelmaksi vuonna 1970. Kertomusvuoden joulukuussa hyväksyttiin myös esitys vuoden 1971 tarkastussuunnitelmaksi. Tarkastussuunnitelman toteutumista valvottiin osuuspankkitarkastuksen lähettämien ilmoitusten avulla. Kertomusvuoden aikana osuuspankkiosasto on pitänyt osuuspankkitarkastuksen johdon kanssa useita neuvotteluja, joissa on käsitelty tarkastuksiin liittyviä kysymyksiä. Osuuspankkitarkastuksen toimintaa kentällä on valvottu lähinnä osuuspankkitarkastuksen virastolle toimitettujen tarkastuskertomusten, niistä annettujen lausuntojen sekä pankkien niiden johdosta antamien vastausten avulla.

Osuuspankkitarkastuksen toiminnasta johtuvien kustannusten peittämiseksi suoritettavan maksun pankkitarkastusvirasto vahvisti 3.9.1970 perittäväksi osuuspankeilta omaisuustaseiden loppusummien mukaisessa suhteessa vähentämällä loppusummasta ensin pankin valtiolta määrättyyn tarkoitukseen annettavaksi saamat varat.

Pankkitarkastusvirasto vahvisti 22.12.1970 Osuuspankkien Keskusliitto ry:n esityksestä osuuspankkitarkastuksen johtosäännön.

Osuuspankkilain 66 §:n tarkoittamia osuuspankkitarkastuksen päätösten alistuksia pankkitarkastusvirastolle ei kertomusvuonna ollut.

Edellä esitetyn lisäksi on kertomusvuoden aikana pankkitarkastusvirastolla sekä säästö- ja osuuspankkitar-

kastuksilla ollut yhteistoimintaa neuvottelujen sekä tarkastajille ja pankkien johtajille järjestettyjen esitelmätilaisuuksien muodossa, joissa pankkitarkastusviraston edustaja on selvittänyt uusien pankkilakien käsitteitä ja lakien asettamia velvoitteita.

6.5. Pankkien lopettamistoimet

Kertomusvuoden aikana 22 pankkia liittyi fuusioiden kautta toisiin pankkeihin. Näistä kolme oli säästöpankkeja ja 19 osuuspankkeja. Yksi osuuspankki oli selvitystilassa. Pankkitarkastusvirasto teki valtiovarainministeriölle esityksen yhden säästöpankin toimiluvan peruuttamisesta.

6.6. Väärinkäytökset ja pankkitarkastusvirastolle tehdyt kantelut

Pankkitarkastusviraston tietoon tuli 26 väärinkäytöstä. Pankkitarkastusvirasto ei katsonut aiheelliseksi ryhtyä tallettajien etujen turvaamiseksi ajamaan korvauskannetta.

Pankkitarkastusvirastolle tehtiin kaikkiaan 16 kantelua pankkeja kohtaan. Niistä tuli liikepankkiosastolle neljä, säästöpankkiosastolle 8 ja osuuspankkiosastolle neljä. Pankkitarkastusvirasto tutki kantelut, mutta mikään niistä ei johtanut muihin toimenpiteisiin.

6.7. Pankkien vakuusrahastot

Pankkitarkastuslain 1 §:n mukaan pankkien vakuusrahastot kuuluvat pankkitarkastusviraston valvontaan.

Liikepankkien vakavaraisuuden ja tallettajien saata-
vien turvaamiseksi on liikepankkilain 48 §:n mukaan
kunkin liikepankin kuuluttava yhteiseen, liikepankkien
omistamaan Liikepankkien vakuusrahastoon.

Asiallisesti samansisältöisiä ovat SPL 63 § ja OPL
52 §, jotka koskevat säästöpankkien kuulumista Sääs-
töpankkien vakuusrahastoon ja osuuspankkien kuulumista
Osuuspankkien vakuusrahastoon.

Liikepankeista Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki kuu-
luu Säästöpankkien vakuusrahaston ja Osuuspankkien
Keskuspankki Oy Osuuspankkien vakuusrahastoon.

Pankkitarkastusvirasto hyväksyi vuodelta 1970 perit-
tävän Liikepankkien vakuusrahaston kannatusmaksun 17.9.
1970, Säästöpankkien vakuusrahaston kannatusmaksun
8.10.1970 ja Osuuspankkien vakuusrahaston kannatusmak-
sun 22.12.1970. Kunkin maksun suuruudeksi pankkitar-
kastusvirasto hyväksyi yksi kymmeneltätuhannelta eli
0,1 % rahaston kunkin jäsenpankin omaisuustaseen loppu-
summasta vuoden 1969 lopussa.

Vakuusrahastojen toimintaa on seurattu paitsi sen pank-
kitarkastusvirastolle lähettämien pöytäkirjojen jäl-
jennösten ja muiden asiakirjojen perusteella myös
osallistumalla rahastojen johtokuntien ja valtuuskun-
tien kokouksiin.

6.8. Tilastojen laatiminen

Kertomusvuoden alkupuolella pankkitarkastusvirastossa
laadittiin vielä kuukausittain ilmestyvä Suomen Pank-
kia, liikepankkeja ja kiinnitysluottolaitoksia koskeva
tilasto, jonka julkaiseminen ennen uusien pankkilakien
voimaantuloa oli kuulunut pankkitarkastusvirastolle.

Vuoden 1970 lopulla mainitun tilaston julkaiseminen siirtyi Tilastolliselle Päätoimistolle (Tilastokeskus).

Kertomusvuonna laadittiin myös vuositilasto eli Liikepankki- ja kiinnitysluottolaitostilasto vuodelta 1969 pankkitarkastusvirastossa. Myös tämän laatiminen ja julkaiseminen siirtyi varsinaisille tilastoviranomaisille.

6.9. Kansainvälinen yhteistyö

Pankkitarkastusviraston ylijohdaja sekä säästöpankki- ja osuuspankkiosastojen pankkiylitarkastajat osallistuivat Kööpenhaminassa toukokuun 25-27 päivinä pidettyyn pohjoismaiden pankkitarkastusvirastojen kokoukseen, jossa Suomen taholta esitettiin yksi alustus ja viisi lyhyttä selvitystä.

Neljä pankkitarkastusviraston edustajaa suoritti marraskuussa opintomatkan Tukholmaan ja Osloon.

Muiden pohjoismaiden pankkitarkastusviranomaisiin on pidetty yhteyttä kirjeitse ja kiireellisissä tapauksissa puhelimitse.

Yksi YK:n Suomessa oleva stipendiaatti tutustui pankkitarkastusviraston toimintaan.